

ידע מצמיח תנוך

קין והבל - דף לימוד בחברותות

"השומר אחי אנוכי..."

משל לאיפרכוס (=שר) שהיה מהלך באמצע פלטיא (=רחוב)

מצא הרוג ואחד עומד על גביו. אמר ליה "מי הרגו"?

ואמר ליה "אנא בעי ליה גבך ואת בעי ליה גבי" (=אני תובע אותו ממך, כמו שאתה תובע אותו ממני)

אמר לו "לא אמרת כלום"

משל לאחד שנכנס לגינה וליקט תותין ואכל והיה בעל הגינה רץ אחריו אמר לו מה בידך אמר לו אין בידי כלום אמר לו והרי ידיך מלוכלכות

כך אמר לו קין להקב"ה השומר אחי אנכי

אמר לו הקב"ה הא רשע קול דמי אחיך צועקים וגו'

משל לאחד שנכנס למרעה וחטף גדי אחד והפשילו לאחוריו והיה בעל המרעה רץ אחריו אמר לו מה בידך אמר לו אין בידי כלום אמר לו והרי הוא מפעה אחריך

(מדרש רבה בראשית פרשה כב פסקה ט)

1. במשל הראשון, הטענה של הרוצח נראית לכאורה מגוחכת. האם תוכלו למצוא היגיון בטענה? מתי אנחנו בחיינו משתמשים בטענה דומה?
2. את תשובת ה' לקין המדרש מסביר במשל. מה מוסיף לנו המשל שלא הבנו מהפשט? למה צריך שני משלים, מה נוסיף כל אחד מהם?
3. עוד נקודה למחשבה, בנוגע לשאלה הקודמת: נראה שהמשלים מנסים להוכיח לפושע את אשמתו, אבל בדיון מול הקב"ה, ההוכחות האלה מיותרות, אז מה הן באות לומר לנו?
4. מה לדעתכם המסר של המדרש?
5. איפה אנחנו פוגשים את המסר הזה בחיים שלנו?

ידע מצמיח תנוך

השומר אחי אנכי" אתה הוא שומר כל הבריות ואתה מבקשו מידי?

משל למה בדבר דומה, לגנב שגנב כלים בלילה ולא נתפש.

לבוקר תפשו השוער, אמר לו "למה גנבת את הכלים"?

אמר לו "אני גנב ולא הנחתי אומנתי, אבל אתה אמונתך בשער לשמור, למה הנחת אומנתך? ועכשיו אתה אומר לי כך"

ואף קין כך אמר "אני הרגתי אותו, בראת בי יצר הרע, אתה שומר את הכל ולי הנחת אותו להרגו, אתה הוא שהרגתו, שנקראת אנכי, שאלו קבלת קרבני כמותו לא הייתי מתקנא בו."

מיד השיבו "מה עשית קול דמי אחיך צועקים" מכאן אתה למד שעשה בו פציעות פציעות וחבורות חבורות.

אמר לו קין "רבש"ע לא ידעתי ולא ראיתי הרוג מימי, וכי הייתי יודע שאני מכהו באבן והוא מת?" והשיבו מיד "ארור אתה מן האדמה וגו' כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כחה לך."

(מדרש תנחומא בראשית פרק ט)

1. במשל הראשון, הטענה של הגנב נראית לכאורה מגוחכת. כמובן שגם הטענה של קין נראית מגוחכת לאור המדרש. האם תוכלו למצוא היגיון בטענה? מתי אנחנו בחיינו משתמשים בטענה דומה?
2. אחרי שהבנו את טענת קין. מה עונה לו ה' לכאורה, תשובת ה' לא קשורה לטענה של קין.
3. את הטענה השנייה של קין, ניתן ליחס לקין בלבד (כי היום אנחנו יודעים כיצד מתים אנשים). איפה בכל זאת אנחנו מוצאים טענה דומה בחיים שלנו?
4. שוב, נראה לכאורה, שתשובת ה' השנייה לא עונה לטענה של קין. כיצד היא כן עונה לקין, וכיצד היא עונה לנו על טענות דומות?
5. מה לדעתכם המסר של המדרש?
6. איפה אנחנו פוגשים את המסר הזה בחיים שלנו?

לב לדעת

ידע מצמיח תנוך

אמר ר' שמעון בן יוחאי קשה הדבר לאומרו ואי אפשר לפה לפרשו

לב' אתליטין שהיו עומדין ומתגוששים לפני המלך. אילו רצה המלך פירשן, ולא רצה המלך לפרשן.

נתחזק אחד על חברו, והרגו, והרגו, והיה מצווח ואמר: "מאן יבעי דיני קדם מלכא?" (=מי יתבע את דיני בפני המלך?)

כך "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה."

(מדרש רבה בראשית פרשה כב פסקה ט)

1. מי מצווח במדרש?
2. מדוע דבר זה "קשה לאומרו" ו"אי אפשר לפה לפרשו"?
3. נקודה למחשבה: ר' שמעון בר יוחאי חי בתקופה של ניצולי-שואה. השואה שעשו הרומאים ביהודים אחרי מרד בר-כוכבא. אם קוראים את המדרש לאור המצב ההיסטורי, מיהם שני האתליטין? מיהו קין ומיהו הבל? היכן אפשר למצוא היום את קין והבל?
4. איזו תשובה מציע המדרש לשאלה ש"אי אפשר לפרשה"?
5. מה לדעתכם המסר של המדרש?
6. איפה אנחנו פוגשים את המסר הזה בחיים שלנו?